

vyjádřil teprve nedávno, autoři recenzované knihy těmto problémům věnovali významný prostor. Marek Hrubec zde rekonstruoval Honnethovo pojetí uznání mezi státy, tj. v mezinárodním rámci, současně ale ukázal, že důsledné rozvinutí analýz současných ekonomických, sociálních i kulturních protestů a bojů proti zneuznání vede k překročení tohoto rámce směrem k uznání transnacionálního a globálního. Otevírá zde prostor pro rozpracování kosmopolitní teorie uznání, která ovšem nespočívá v pouhém přenosu jednotlivých vzorců uznání, jež zformuloval Honneth, na globální rovinu, jak to činí Volker Heins, nýbrž v historicky založeném rozboru požadavků uznání, které nemohou být v současném kontextu globalizace zcela naplněny a vedou aktéry k artikulaci požadavků na institucionalizaci forem uznání v transnacionálním a globálním prostoru. Tento vývoj je podle něj nejpatrnější ve sféře právního uznání, kde Hrubec poukazuje na již zakotvenou formu extrateritoriálního uznání, která zavazuje státy dodržovat sociální, ekonomická, kulturní i politická práva i mimo své území, respektive jejich dodržování kdekoli na světě subjekty spojenými s jejich územím („jejich“ transnacionální korporace působící i v jiných zemích). Hrubec ukazuje, že i tato forma má ovšem

pouze omezený dosah, protože neodpovídá úrovni zdrojů nespravedlností a zneuznání, které vznikají na transnacionální a globální rovině. Normativní přesah plynoucí ze současných sociálních bojů potom odhaluje na této rovině a odkazuje na možnosti nadnárodního a globálního uznání.

Moje pouze dílčí představení vybraných aspektů nečiní recenzované knize za dost. Autoři zde předložili systematickou a ucelenou rekonstrukci normativní teorie uznání Axela Honnetha a současně ukázali její potenciál dalšího rozvinutí. Jak autoři sami dokládají, Honnethova teorie uznání poskytuje plodné východisko také pro feministickou kritickou teorii. Tento moment jsem zde ve stručnosti ukázala na příkladu vztahů péče, které jsou pro feministický výzkum jednou z hlavních oblastí badatelského zájmu. Ačkoliv zde stranou mé pozornosti zůstaly další dvě sféry uznání, v těchto bojích o uznání není význam genderových struktur o nic menší. Například genderově specifické dopady převládající formy ocenění výkonu stojí v pozadí mnoha současných genderově motivovaných nároků na redefinici společenského ocenění, které by umožnilo uznání společenského přínosu těch činností, které v našem kulturním kontextu vykonávají tradičně většinou ženy.

JAK ÚSPĚŠNĚ PROPLOUT ZAČÁTKY AKADEMICKÉ DRÁHY /

KATEŘINA CIDLINSKÁ

MCALPINE, LYNNE, ÅKERLIND, GERLESE (EDS.). 2010. *BECOMING AN ACADEMIC: INTERNATIONAL PERSPECTIVE*. NEW YORK & HAMPSHIRE: PALGRAVE MACMILLAN.

Knihu vydalo nakladatelství Palgrave MacMillan v rámci své edice *Universities into the 21st Century*, která je věnována tématu kultur a proměn vysokoškolského prostředí a zkušenostem studujících. Editori Lynn McAlpine a Gerle-

se Åkerlind sestavily tuto publikaci s cílem pomoci lidem na začátku akademické dráhy zorientovat se v měnícím se akademickém prostředí a nastartovat jejich profesní rozvoj. Kniha je zároveň určena těm, kteří se věnují vedení začí-

*Sekce RC21 Regional and Urban Development obsahovala příspěvky věnované především vzrůstající prostorové segregaci založené na etnicitě či sociálním původu. Úvodní teoretickou přednáškou na téma možnosti a vhodnosti přenosu analytických konceptů rozvinutých na základě zkušenosti v evropských a severoamerických městech a možnosti jejich aplikace na situaci v odlišném sociokulturním a historickém kontextu – o tzv. travelling concepts – otevřel diskusi jeden z organizátorů sekce Thomas Maloutas (Harokopio University, Řecko). Pro tuzemskou situaci byly podnětné především příspěvky věnované souvislosti segregace v oblasti bydlení a nerovnosti v přístupu ke vzdělání (John Logan, Brown University, USA, či Tim Butler, King's College London). Inspirativní a přátelská atmosféra panovala také na sekci TG05 Vizualní sociologie, jejíž společenské setkání s představením nových publikací částečně vynahradilo již uváděný nedostatečný společenský program. Dominik Bartmanský představil novou editovanou monografii *Iconic Power: Materiality and Meaning in Social Life* (společné editorské dílo Alexandera, Giesena a Bartmanskeho), která vyšla v prosinci loňského roku u Palgrave Macmillan, Jerome Krase uvedl knihu *Seeing Cities Change* (Ashgate 2012) uplatňující vizuální metody ve výzkumu a interpretaci dynamického městského prostředí a konečně především metodologicky zaměřenou publikaci jedné z organizátorek sekce E. J. Milne *Handbook of Participatory Video* (koeditori C. Mitchell a N. de Lange, Altamira Press, 2012). Mezi příspěvky se objevovala jak témata metodologická či etická, především otázky participativního či kolaborativního výzkumu, tak aktuální problematika výzkumu sociálních hnutí, aktivismu, vlivu nových médií či nových forem reprezentace sociální nespravedlnosti a protestu. K bohatým diskusím na závěr každé sekce přispěla také jejich odlišná organizace – vedle vkladu samotných organizátorek či organizátorů.*

Program Výzkumné komise RC 35 Konceptuální a terminologické analýzy přinesl v sekci věnované epistemologickým výzvám na pozadí zkušeností s modernitou v nezápadních kontextech provokativní příspěvek přednesený Raewyn Connell (spoluautorsky při-

najících vědců a vědkyň – školitelům a školitelkám, mentorům, mentorkám, kariérním poradcům a osobám v rozhodovacích pozicích.

Myšlenka vzešla ze spolupráce editorek, které spolu působily na Oxford Learning Institute, kde se zaměřovaly na rozvoj doktorandů, postdoktorandů a supervizorů, přičemž postrádaly materiál, který by poskytoval výzkumně informovaný rámec pro uvažování o přípravě na akademickou dráhu. Rozhodly se proto takový vytvořit. Skutečnost, že obě pocházejí z různých prostředí, severoamerického (McAlpine) a australského (Åkerlind), jim přitom umožnila mezinárodní srovnání a inspirovala je k uchopení tématu v mezinárodní perspektivě, což dále podpořil i výběr dalších autorek a autora jednotlivých kapitol pocházejících z různých anglicky mluvících zemí (USA, UK, Austrálie, Kanady). Lokace autorského týmu také předurčila zaměření knihy na oblast sociálních věd, díky čemuž kniha vybočuje z množství literatury pojednávající o ustavování akademické dráhy, jež se zaměřuje převážně na oblast přírodních a technických věd.

Knihy sestává ze sedmi kapitol. V první kapitole *Academic Practice in a Changing International Landscape* zasazují editorky čtenáře do kontextu proměňující se krajiny akademického prostředí v mezinárodním měřítku. Zkoumají dopady těchto proměn na akademiky, zejména ty začínající: doktorandy, postdoktorandy a osoby, které získaly svou první akademickou pozici. Dopady jsou vnímány z hlediska proměňujících se cílů a role univerzit, samotné akademické práce, typů dostupných pracovních míst a podpory, jež se začínajícím akademikům dostává.

Druhá kapitola *Expectations and Experiences of Aspiring and Early Career Academics* z pera Ann E. Austin se věnuje očekáváním a zkušenostem začínajících výzkumníků v USA. Seznamuje s motivy studujících doktorských programů pro práci v akademické sféře a následně je konfrontuje s výpověďmi absolventů o realitě akademického trhu práce a aka-

demického prostředí obecně. Poukazuje na naivní a nejasné představy doktorandů, co se týče pracovní náplně, možnosti uplatnění a kariérního postupu, podmínek pro kombinaci pracovního a osobního života a pracovních vztahů ve vědecké komunitě. Pro zahraničního čtenáře může být zajímavý také podrobný popis systému a náplně doktorského studia v USA, včetně ukázek odlišností mezi disciplínami, či vysvětlení systému udílení stálých pracovních pozic (tenure track system) a upozornění na rozdíly mezi pozicemi, které vedou k získání stálé pozice, a těmi, které nemají „kariérní trajektorii“.

Třetí kapitola *Developing as a Researcher Post-PhD* editorky Åkerlind čerpající z australského kontextu se zaměřuje na postdoktorské pozice, na jejich variabilitu z hlediska povinností a obtíží s nimi spojených, a na to, co mohou začínajícím výzkumníkům zkušenosti s těmito pozicemi dát pro jejich další profesní rozvoj. Zároveň si všímá variability cílů, priorit a očekávání samotných začínajících akademiků. Obzvláště zajímavé je upozornění na nesoulad zkušeností supervizorů s vlastními profesními začátky a zkušeností dnešních postdoktorandů. Supervizoři, jež sami začínali v odlišných studijních a pracovních podmínkách, mívají tendenci vnímat postdoktorské pozice stereotypním, až romantizujícím způsobem, jako období, kdy mají začínající vědci čas soustředit se na rozvíjení svého výzkumného tématu a odborných znalostí. To je často v protikladu k situaci mnohých postdoktorandů, kteří většinu času tráví prací na cizích projektech, servisními činnostmi a snahou zajistit si další postdoktorskou pozici v silně konkurenčním prostředí souvisejícím s bezprecedentním nárůstem počtu doktorandů a nedostatkem akademických pozic. Supervizoři tak mohou poskytovat svým svěřencům zavádějící rady, a měli by proto věnovat zvýšenou pozornost vytyčení individuálních cílů jednotlivých postdoktorandů.

Postdoktorské fázi akademické kariéry se věnuje i čtvrtá kapitola *Employment Patterns In and Beyond One's Dis-*

pravený s Nourem Dadosem) z australského Sydney, v němž autoři poukázali na neudržitelnost dosavadních konceptů tržní společnosti, vyvinutých v prostředí Evropy či obecně globálního severu, pro „globální jižní periferii“. Sami pracují na alternativním konceptuálním rámování („teoretizování“) globální zkušenosti s tržní společností a jejími velmi lokálními sociálními důsledky. Connell se aktivně účastnila i diskusí v programových sekcích dalších „ársí“ – RC, zejména komise RC 32 Ženy a společnost, v níž byl dán velký, a to jazykový (španělský) prostor lokálním prezentujícím a koordinátorům sekcí. Vedle dominantního tématu postkoloniálních situací věnovala RC 32 pozornost i dalšímu aktuálnímu světovému dění, například reflexím arabského jara. Škála sekcí pokryla širokou tematickou základnu feministického výzkumu a teorií, podnětné byly příspěvky (jako na jiných ISA konferencích) v takzvaných „Joint Sessions“ – sekcích společně organizovaných více výzkumnými komisemi. RC 32 se například spojila s RC 23 v přípravě sekce věnované genderu, feminismu a technologiím (nanotechnologiím, kyborgům apod.), kde zaujala třeba prezentace Roxany Reyes-Rivas, z Kostarického Institute of Technology, ve které kriticky mapovala fenomén kyborgů v kyberprostoru středoamerických ženských skupin. Nebo fascinující důkladná analýza prezentovaná týmem z USA „Participatory democracy and emerging technologies: A feminist methodological analysis of public deliberations on nanotechnology“ (v podání Jennifer Rogers-Brown), která ukázala proměny veřejného mínění a lobbying klíčových hráčů, pokud jde o veřejné přijetí nanotechnologií jako bezpečné součásti každodennosti.

Pestrý a bohatý program RC 15 Sociologie zdraví věnoval pozornost technologiím také, například v sekci „The transformation of lives: Making up people through biotechnologies“ tematizoval nejen rostoucí praxi užívání různých léků, implantátů či biomedicínských postupů, ale i fakt, jak vědecké poznání v oblasti genomiky manipuluje s vnímáním toho, co to znamená být původním obyva-

cipline Davida Millse pojednávající o modelech zaměstnávání v britském akademickém prostředí. Zaměřuje se především na obor antropologie, avšak poukazuje i na odlišnosti mezi disciplínami a typy institucí vzhledem k tomu, jakou přípravu a vyhlídky na další uplatnění v akademii poskytují. Poukazuje na vliv trendu multidisciplinarity na pracovní příležitosti a upozorňuje, že jen menšina absolventů doktorských programů sleduje „klasickou“ kariérní dráhu, tedy že plynule navazují po magisterském studiu studiem doktorským ve stejném oboru a následně získají akademickou pozici v tomto oboru. Dále se soustředí na problém narůstajících požadavků, objemu práce a nejistoty, přičemž věnuje speciální pozornost jeho genderovým aspektům. Klade si přitom otázku, proč začínající vědci otevřeněji nekritizují tyto dopady akademického kapitalismu, a vyslovuje názor, že je to částečně způsobeno přetrvávajícím dominantním akademickým diskursem stavícím na představě vědecké práce jako poslání a ideálu vědeckého odstupu a odtělesněnosti, který zastírá odlišnosti mezi jednotlivými skupinami akademiků, zejména těch s pečovatelskými povinnostmi. Autor proto vyzývá k reflexi mechanismů a dopadů tohoto diskursu v proměňujícím se akademickém prostředí a ke zpochybnění zaběhnuté praxe.

Pátá kapitola Sandry Acker a Evy Haque *Doctoral Students and a Future in Academe?* pojednávající o kanadském akademickém prostředí se zabývá kontinuitou a diskontinuitou mezi doktorským studiem a akademickou prací, mezi očekáváními doktorandů v prvních ročnících studia a těch, kteří doktorský titul nedávno získali. Autorky také upozorňují na problém vhodného vedení ze strany starších supervizorů, podobně jako Akerlind, zároveň však poukazují i na problémy, které s sebou přináší přetíženost supervizorů daná nárůstem administrativy i počtu doktorandů. Poukazují dále na potřebu zamyšlení se nad náplní doktorského studia, aby co nejlépe připravilo na budoucí akademickou pra-

xi i pro případné uplatnění mimo ni vzhledem k nedostatku akademických míst.

Šestá kapitola *Living and Imagining Academic Identities* autorek Lynn McAlpine, Cheryl Amundsen a Marian Jazvac-Martek zůstává u kanadského kontextu a je věnována tématu akademických identit, jejich vnímání a prožívání začínajícími akademiky. Zaměřuje se tedy na emocionální stránku akademické praxe a ustavování akademické dráhy. Soustředí se přitom na tři aspekty zkušeností, které považuje z hlediska akademické praxe za nejdůležitější – na aspekt intelektuální, který v sobě zahrnuje plody vlastní vědecké práce (zejména publikace), dále aspekt sítí (networking aspect), který odkazuje k začlenění výzkumníka do odborné komunity, a aspekt institucionální, s nímž se pojí zejména přístup ke zdrojům a příjem. Autorky upozorňují, že ačkoli by se v ideálním případě měly tyto tři aspekty vzájemně podporovat, není tomu vždycky tak a mohou jít i proti sobě. Podobně jako ve čtvrté kapitole si autorky všimají problému mlčení o protichůdných zkušenostech a tlacích a přijímání zaběhnuté praxe, nehledě na negativní pocity s těmito kontradikcemi spojené.

Poslední kapitola shrnuje implikace výstupů předchozích kapitol pro různé cílové skupiny čtenářů, aby poskytla rámec pro přemýšlení o akademických kariérách, který klade důraz na osobní rozvoj spíše než na dosahování jednotlivých pozic v rámci akademické hierarchie. Závěrečná část knihy obsahuje komentáře cílových skupin čtenářstva k jednotlivým kapitolám. Tyto komentáře byly zařazeny proto, aby ukázaly, zda jednotlivé kapitoly reprezentují zkušenosti začínajících vědců i jejich vedoucích a poradců a zda předkládají použitelné návrhy na zlepšení.

Jak je asi patrné z podaného přehledu obsahu kapitol, samotná zjištění autorů nejsou tolik překvapivá. Ukazuje se, že lidem na počátku akademické dráhy chybí především vedení, podpora a informace. Jsou přitom zahlceni stále narůstajícími požadavky a potřeba soustředit se na plnění

telem, tedy příklad „pravým Tchajwancem. Kvalitní, inspirativní prezentace zazněly v sekci „Exploring boundaries of pathology and normality, bodies and minds following the emergence of the new neurosciences: Sociological challenges“, zejména příspěvek o konstrukci umělé přírody nebo funkci „neuro“ v neuroetice. Některé sekce přinesly i překvapení, když pod záhlavím „Sociology of complementary and alternative medicine“, což byla jinak sekce nabitá kvalitními příspěvky především z latinskoamerického regionu, zazněl vedle reflexy praxe CAM či integrativní medicíny i praktický (zcela nesociologický) příspěvek, jak funguje ajurvěda.

RC 15, Sociologie zdraví, na letošní konferenci věnovala prostor i spojení tématu „muži a reprodukce“, když ve dvou sekcích zazněly příspěvky o mužském zdraví. V jedné problematizovali role biomedicíny a kultury v nahlížení i sociologické reflexi mužů ve zdravotnických profesích, mocenské vztahy v biomedicině a reprodukci nebo oblíbené téma proměn otcovství. Druhý blok se zaměřil specifitěji na přítomnost mužů v expertním diskursu o reprodukci. Výborná byla prezentace výzkumu Deana Murphyho z australského New South Wales o otcovství gayů a přístupům k náhradnímu mateřství (surrogacy), kdy vedl rozhovory s rodinami, v nichž takto partneři mohou vychovávat dítě. Pozornost dalších příspěvků se zaměřila na roli mužů v asistované reprodukci (Floencia Herrera konkrétně v Chile), na esencalizující diskursy kolem přítomnosti mužů u porodu (Tima Miller z Oxford Brooks university) a v rámci tzv. distributed papers, které nebyly předneseny, byla věnována pozornost antenatálním screeningům a vzdělávacím kursům nebo procesu rozhodování o rodičovství (heterosexuálních) mužů pod vlivem prokreativního normativního nátlaku.

Atmosféra konference byla oproti poslednímu velkému letnímu setkání ISA v Göteborgu komornější a zároveň, vzhledem k počasí vedoucímu k zimnímu spánku, méně interaktivní. Přesto šlo o zážitek způsobený nejen geografickou vzdáleností, ale také inspirativností a kvalitou přednesených příspěvků od badatelských týmů, o jejichž práci se na severní polokouli jinak mnoho nedozvíme (také

krátkodobých cílů zastírá dlouhodobější výhled a možnost aktivně ovlivnit směr své profesní dráhy a dosáhnout pocitu uspokojení. Autorky a autor si jsou toho vědomi a nesnaží se navodit dojem, že říkají něco převratného. Spíše se snaží ukázat, že v podmínkách globalizované vědy se lidé na začátku akademické dráhy potýkají s podobnými problémy v různých národních kontextech, a tudíž i návody na zlepšení situace jsou využitelné napříč těmito kontexty. Zároveň však kladou důraz na emocionální rozměr ustavování akademické dráhy, který bývá v souvislosti s tímto tématem opomíjen. Jejich cílem bylo identifikovat problematická místa v rozvoji začínajících akademiků a akademiček a navrhnout, jak pracovat na jejich odstranění, podnítit citlivé směřování vývoje začínajících vědců a vědkyň podle jejich individuálních priorit a cílů a eliminovat tak nebezpečí jejich budoucí deziluze. Po této stránce je třeba uznat, že publikace naplnila očekávání.

Cílům knihy odpovídá i její diskurs, v jehož rámci převažuje důraz na využití příležitostí, které kontext proměňujícího se akademického prostředí skýtá, nad kritikou strukturálních podmínek ustavování akademické dráhy. Tento diskurs dává smysl i vzhledem k cílovým skupinám čtenářstva, které pokrývají rovinu individuální (jednotlivých studentů a výzkumníků) a lokální (univerzit a výzkumných institucí) spíše než národní, vládní. Více než s kritikou se tedy čtenář setká s radami, jak úspěšně nastartovat vlastní či cizí akademickou kariéru ve stávajících podmínkách. S tím se pojí další obecný rys celé publikace, jímž je důraz na vlastní aktivní přístup (agency) začínajících vědkyň a vědců a jejich vedoucích a poradců.

Praktické využitelnosti je přizpůsobena i formální stránka knihy. Struktura celé publikace a jednotná struktura všech kapitol je velice přehledná a uživatelsky přátelská. Každá kapitola začíná představením jejích autorek či autora, zejména jejich zkušeností a praxe, jež se týká tématu kapitoly, aby bylo zřejmé, z jaké perspektivy k tématu přistu-

povali. Dále je představen národní kontext, z něhož autorky a autor vycházejí, a výzkumy, z nichž čerpali, následovaný seznámením s jejich výstupy. Porozumění národním kontextům je podpořeno zařazením rejstříku pojmů na konci knihy, který vysvětluje odlišné významy různých termínů v jednotlivých národních kontextech (např. termín *associate professor*, jemuž v severoamerickém kontextu odpovídá termín *pre-tenure*, zatímco v Austrálii a UK *lecturer*). Závěr každé kapitoly je věnován sekci „Implikace“, jež je dále rozdělena na podsekcce podle cílových skupin knihy. Zároveň díky velkému množství citací z rozhovorů a díky pozicionalitám autorek a autora na začátcích kapitol i komentátorů v závěrečné části knihy nepředstavuje publikace suchý technický vyznívající manuál, nýbrž je velice čtivá.

Osobně vnímám jako jeden z největších přínosů knihy důraz na rozmanitost akademických drah, přístupů k akademické práci a akademických identit, tedy důraz na silný individuální rozměr akademické praxe. Význam tohoto důrazu vyvstává v kontrastu s dominantním akademickým diskursem, jenž ovládá i české vědecké prostředí, který naopak tuto variabilitu ignoruje, a namísto ní staví jako normu lineární nepřerušovanou dráhu a akademického pracovníka, který má rysy vědce z 19. století. Vzhledem k české snaze přibližovat se západnímu „ideálu“ vnímám jako zásadní upozornění, že tato norma neodráží realitu ani vědců v západních zemích a je jimi samotnými vnímána jako problematická, neboť 1) akademická praxe je natolik rozmanitá, že je v ní potřeba lidí, kteří mají různé priority, různé silné a slabé stránky a různé zkušenosti a hlavně proto, že 2) normativní model akademické dráhy je v současných měnících se podmínkách (nejen) akademického světa zcela neadekvátní a neudržitelný.

Publikace může být pro českého čtenáře přínosná i z jiného pohledu. Pojednává totiž o akademickém prostředí zemí, v nichž zásadní proměny akademické praxe spojené s rozvojem akademického kapitalismu, kterých jsme

vzhledem k jazykové bariéře a zdejší dominanci angličtiny). Videá z plenárních zasedání a úvodního ceremonálu s proslovem prezidenta asociace Michaela Burawoye či viceprezidentky Margaret Abraham, stejně tak jako abstrakty všech příspěvků jsou k dispozici na webové stránce fóra: <http://www.isa-sociology.org/buenos-aires-2012/forum2012-videos.htm>. Organizační tým navíc při příležitosti konference otevřel nový diskusní prostor „Social Justice & Democratization Space“ (<http://sjdSPACE.sagepub.com/>) a zve sociální vědce k diskusi i angažmá v aktuálních problémech i tematických světových událostech i nad časový rámec konání konference.

ZPRÁVA Z JARNÍ ŠKOLY O LIDSKÉ SEXUALITĚ / Alžběta Možíšová, Hana Porkertová

Od 25. do 27. května 2012 se v chorvatském městečku Grožnjan již šestým rokem konala jarní škola nesoucí název International springschool in research on human sexuality, organizovaná Aleksandarem Štulhoferem, Judit Takacs, Robertem Kuharem a Raffaellou Ferrero Camolletto. Jarní škola byla pořádána pro dva studenty či studentky z několika zemí, kteří s sebou měli jednoho vyučujícího. Sešli se lidé z Chorvatska, Slovinska, Maďarska, Itálie a letos poprvé do Grožnjana dorazila i naše česká výprava.

Výběr místa nebyl náhodný, město totiž leží poblíž slovinských hranic a navíc jeho velikost a poloha nedaleko moře mají evokovat „příjemnou a přátelskou atmosféru“ – na této jarní škole totiž přednášejí své příspěvky rovněž studenti a studentky, kteří a které, slovy organizátorů a organizátorek, „mají možnost dostat zpětnou vazbu od vyučujících“ a kde mohou získávat první zkušenosti s veřejnou prezentací svých výzkumů v mezinárodním prostředí. V tomto duchu se také následné diskuse vedly, vyučující měli mnoho podnětných poznámek a postřehů, od studujících byly ale postřehy k příspěvkům svých kolegů a kolegyně spíše vzác-

v ČR svědkem poměrně krátkou dobu, byly nastartovány již v 70. letech minulého století. Pokud tedy kniha pojednává o vlivu těchto proměn na situaci začínajících akademiků, pojednává o tématech, která v ČR nabývají a budou dále nabývat na důležitosti. A jestliže kniha identifikuje problémy a negativa, která s sebou tyto změny nesou, mohla by být nápomocná ve snaze o prevenci či zmírnění těchto jevů. V tomto směru by pro české akademické instituce mohla být také inspirativní samozřejmost, s jakou publikace věnuje pozornost genderové dimenzi pojednávaných témat.

Jako česká čtenářka jsem si dále kladla otázku, komu v české akademické oblasti odpovídá třetí cílová skupina knihy, tedy kariérní poradci, vzhledem k tomu, že v českých

akademických institucích něco jako formální kariérní poradenství chybí. Nelze říct, že by se zde začínajícím vědcům nedostávalo žádných informací a rad o směřování jejich akademické kariéry, ale většinou se tak děje jen neformální cestou. Jak však ukazuje (nejen tato) publikace, neformální vztahy a toky informací jsou selektivnější, a tudíž nejsou dostupné všem (zejména ženy bývají v tomto směru obcházeny) a navíc neformálnost je spojená s nejasností a nejistotou, tedy s tím, co kniha identifikuje jako jeden z hlavních problémů osob na začátku akademické dráhy. Bylo by proto skvělé, kdyby kniha podnítila české akademické instituce, zejména univerzity, aby věnovaly otázce vedení a rozvoje začínajících akademiků a akademiček systematickou pozornost.

SOUČASNÉ TENDENCE VE VÝZKUMU PÉČE: ZPRÁVA Z MEZINÁRODNÍ KONFERENCE CRITICAL CARE / ZUZANA UHDE

Přestože teoretické pozornosti se konceptu péče dostalo až v 80. letech minulého století, etika péče, která staví na průlomové práci Carol Gilligan *Jiným hlasem*, byla od té doby rozpracována řadou autorek a autorů a stala se nepřehlédnutelným myšlenkovým proudem v morální a politické teorii. Zatímco tzv. první generace teoretiček etiky péče, mezi něž patří Sara Ruddick, Nel Noddings či Virginia Held, se zaměřila především na intimní vztahy péče prostřednictvím zkoumání mateřství jako ženské morální zkušenosti, druhá generace, mezi jinými Joan Tronto či Selma Sevenhuijsen, se posunula k artikulaci politické teorie péče. Pozdější přístupy tedy zdůraznily péči jako politický i morální koncept. Tím se také otevřely dveře k propojení konceptu péče s otázkami spravedlnosti a občanství.

Konference *Critical Care: Advancing an Ethics of Care in Theory and Practice*, která se konala v září na University of Brigh-

ton ve Velké Británii, svedla dohromady badatelky a badatele, kteří se věnují teoretické artikulaci konceptu péče a rozvíjení etiky péče s ohledem na aktuální společenské výzvy i kteří se zaměřují na jednotlivé dílčí aspekty, jako např. péče o starší, instituce péče, aplikaci etiky péče v sociální práci či migraci doktorů, zdravotních sester a domácích pečovatelek. Konference rovněž iniciovala vznik globální sítě pro výzkum v oblasti etiky péče, politické teorie péče a jejich aplikací.

Konferenci otevřela plenární přednáškou Marian Barnes z University of Brighton, která se soustředila na konflikty mezi různými aktéry ve vztazích péče a kritiku etiky péče, která z těchto konfliktů vyrůstá. Výchozím bodem jí byla kritika artikulovaná hendikepovanými lidmi, jež jsou závislí na péči druhých a svoji autonomní identitu si budují ve vztahu k této závislosti. Zatímco etika péče si podle ní musí z této kritiky vzít jako výzvu nutnost problematizovat jas-

ností, což pro nás bylo nemilým překvapením, očekávaly jsme nadšené diskuse plné nápadů a konfrontací, které z úst studentek a studentů zaznějí, místo toho jsme se spíše ocitly ve škole, kde si přispívající od učitelů vyslechnou, kde udělali ve svém výzkumném designu chybu.

Jarní škola pro nás v jistém smyslu představovala střet s našimi představami a očekáváními, že témata týkající se sexuality budou plná poststrukturalismu, queer a neotřelých nápadů. Metodologická rovina jednotlivých příspěvků se ukázala být nečekaně inspirativní pro uvažování o možnostech a limitech odlišných přístupů. Mezi prezentovanými výzkumy se na jedné straně objevila rozsáhlá kvantitativní šetření, např. výzkum mapující sexuální chování ve Slovinsku (Ivan Bernik). Ačkoli kvantitativní studie nabídly podrobně analyzovaná statistická data, již v samotných základech definovaných kategorií bylo možné najít jejich limity. Sexuální chování bylo např. zkoumáno pouze u heterosexuální populace. Jiná studie, mapující postoje k adopcím dětí stejnopohlavními páry (Ivett Szalma), vycházela z analýzy dat z *European Values Study*. Nedokázala však nabídnout přesvědčivá vysvětlení odlišností v rámci jednotlivých zemí, která lze lépe nacházet s pomocí kvalitativních přístupů. Typickým příkladem v tomto ohledu může být zjištěná míra tolerance k této otázce v České republice, která se na pětibodové škále pohybovala přesně na středové hodnotě. Což může svědčit o tom, že společnost je k této otázce neutrálně naladěna, může to však zároveň ukazovat na typický postoj, často pozorovaný v jiných rozsáhlých šetřeních, a sice že respondenti a respondentky mají tendenci řadit se k odpovědi „ani pro, ani proti“.

Pokud kvantitativní metody potřebují hlubší reflexi užívaných kategorií a východisek, o kvalitativních to platí dvojnásob, což se ukázalo ve studii postojů studentek ke konzumaci pornografie (Karmen Došen). Omezení vzorku na pouze heterosexuální ženy, které